

21

Cinema i llengua a Catalunya

Barcelona 1994

PRESENTACIÓ¹

A les tres fundacions que habitualment organitzen aquests debats, Jaume Bofill, Estudi i Cooperació i Serveis de Cultura Popular, se n'hi ha afegit aquesta vegada i d'una manera molt activa una quarta, la Fundació Institut del Cinema Català. És precisament aquesta qui ha proposat el tema d'avui i qui, en bona part, s'ha encarregat de la preparació d'aquest debat.

Preguntes formulades als Senyors

GABRIEL PLANELLA, Cap del Servei de Normalització Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en substitució transitòria del Sr. MIQUEL RENIU, Director General de Política Lingüística, que s'incorpora més tard al debat.

JOAQUIM ROMAGUERA, de la Fundació Institut del Cinema Català,

PERE IGNASI FAGES, productor de cinema.

Normativa estatal

Creu que la nova normativa del Ministerio de Cultura pot ajudar a una major presència de la nostra llengua als cinemes dels Països Catalans?

Normativa autonòmica

Com creu que el projecte de llei de normalització lingüística afavorirà una més regular i generalitzada presència del català parlat i escrit a les pantalles dels cinemes de Catalunya? Pensa que sorgiran problemes? Quins?

¹ El debat es va celebrar el dia 27 de gener de 1994. Fou moderat i ha estat resumit per Modest Reixach.

Mesures a prendre

Quines mesures s'haurien d'establir per tal que tant la producció autòctona com els doblatges o els subtitulats fossin no només continuats sinó també permanentment presents a les cartelleres d'arreu del país?

PONENTS

GABRIEL PLANELLA:

(Agraeix la invitació feta a la Direcció General de Política Lingüística i excusa l'absència inicial del Director General de Política Lingüística)

Pel que fa a la primera pregunta, la meva resposta és evidentment afirmativa. Estic convençut que aquesta normativa del Ministeri de Cultura, el decret llei 19/1993, sense cap mena de dubte augmentarà la programació de pel·lícules doblades al català als cinemes de Catalunya i, per extensió, també dels altres països de parla catalana. Val a dir que aquest decret llei és susceptible de canvis. Però la meva intenció serà deixar de banda aquests canvis que hi poden haver perquè en aquests moments s'està negociant a diferents bandes la reforma d'aquest decret. Per tant, em centraré en el text de la llei que s'ha aprovat.

Augment del cinema en català

Quan dic que estic convençut que el cinema doblat pot augmentar en la programació normal en català, és perquè això ja està passant ara. En aquests moments, per primera vegada en la nostra història, algunes multinacionals, sense que hi hagi hagut cap mena d'invitació per part de cap organisme, estan ja doblant en estudis de Barcelona algunes pel·lícules. És el cas de la UIP: aquesta multinacional, de les més líders en el sector, ha fet saber, un cop la pel·lícula ja era a l'estudi, que s'està doblant una producció europea d'una certa envergadura, de primera línia. Augmentarà el cinema de producció europea doblat al català.

El cinema provinent de tercers països, el dels USA en especial, probablement no augmentarà tant com voldríem perquè, tal com s'ha aprovat la llei, no en resulta gaire afectat. Les esmenes que s'havien presentat a aquest projecte el mes de setembre per part del grup

parlamentari català -esmenes de fet redactades en el mateix Departament de Cultura- tenien tres objectius, només dos dels quals s'han acomplert. Les esmenes anaven, d'una banda, en la direcció d'assegurar que hi hagués també cinema americà, que s'assegurés que el cinema americà, mitjançant uns avantatges que poguessin tenir les multinacionals, també fos doblat de manera més normal i habitual que no pas fins ara. Aquest objectiu no s'ha acomplert perquè l'esmena no es va acceptar. En canvi, el que s'ha acomplert és el que fa referència al cinema europeu. Aquest s'ha acomplert totalment perquè, quan una distribuïdora dobla una pel·lícula d'un país comunitari, si ho fa en dues llengües oficials, obté una llicència més que si ho fes només a una sola llengua. Es a dir, quan la Fox, posem per cas, dobla una pel·lícula al castellà i aquesta pel·lícula recapta vint milions de pessetes bruts a taquilla, això li dona una llicència per doblar una pel·lícula d'un tercer país. Però si aquesta pel·lícula la passa a continuació doblada a una altra llengua oficial i la recaptació arriba a cinquanta milions de pessetes, això genera una segona llicència per a aquesta distribuïdora. Per tant, el cinema europeu passarà molt més en català perquè això és un estímul considerable, mentre que per a l'americà, com que no hi ha cap incentiu de moment, haurà de ser l'instrument que hi ha hagut fins ara, la subvenció, el que canviï la situació.

Cinema infantil

El tercer objectiu, que només s'ha acomplert en part, és el que es refereix al cinema infantil. És evident que aquest sector de públic interessa especialment al Departament de Cultura i al govern del país en definitiva, perquè s'adreça a un públic ja escolaritzat en català i pot ser un complement perfecte per a l'escola. L'esmena, però, no es va acceptar tal com era en un primer moment, en el sentit que una pel·lícula infantil, si es doblava a dues llengües oficials, també comportava una sèrie de beneficis que es van circumscriure als països del Consell d'Europa. No és ni de lluny la solució més satisfactòria, perquè el cinema infantil de Catalunya només treballa en el mercat català i, tal com ha quedat l'esmena en el text, resulta que una pel·lícula infantil no necessita llicència de doblatge quan es dobla i es distribueix en dues llengües.

Perspectives i actuació del govern català

Per tant, la resposta a la primera pregunta i en relació al cinema europeu, és que la cartellera acusarà de manera palpable la presència de cinema europeu en català. En relació al cinema americà la resposta és que la cosa anirà més o menys com ara. El que farà el Departament de Cultura serà mantenir la convocatòria de subvencions únicament en relació amb el cinema de tercers països. L'estimulació econòmica del Departament de Cultura serà un instrument dirigit només al cinema americà per tal de compensar el fet que, de moment, aquesta llei aprovada a Madrid no representa cap incentiu en aquesta direcció i per intentar que hi continuï havent una presència mínima de cinema de tercer país doblat al català.

La nova llei de normalització lingüística i el cinema

En relació a la segona pregunta, ens trobem amb el mateix però amb un cas una mica més greu. El text del que serà la nova llei de normalització lingüística no compta encara amb una seguretat quant al contingut exacte que tindrà. Es un text que s'està negociant en aquests moments amb els diferents partits polítics presents al Parlament. El seu contingut pot canviar en algun sentit. Em refereixo concretament a l'articulat que fa referència al tema cinematogràfic. Ara, si la llei s'aprovava tal com està redactada en aquest moment, és a dir, si els diferents partits polítics -de moment ja sabem que n'hi ha un que no hi està d'acord- consensuen el text de la llei tal com és ara en què es marquen quotes de pantalla, això tindrà una incidència directa en l'augment de la programació de pel·lícules doblades al català, tant de producció europea com de producció de tercers països. Jo crec que la llei de normalització lingüística nova, cas que quedi tal com està ara, no ha de plantejar problemes en el sector, per part del qual ja hi ha hagut queixes prou explícites i públiques, d'altra banda; perquè, un cop aprovada la llei, aquest articulat es desplegarà. Es un compromís ja pres per part del Departament de Cultura amb el sector de l'exhibició. Es desplegarà de manera conjunta i, per tant, l'articulat que en resulti ha de ser possibilista, que no compliqui gaire el funcionament del sector empresarial de l'exhibició. A més a més, el desplegament de l'articulat de la llei haurà de ser gradual. L'article concret que hi ha ara en el text que s'està discutint entre els diferents partits polítics diu : "Com a mesura positiva de la normalització

lingüística, en l'exhibició de pel·lícules cinematogràfiques en les sales comercials de Catalunya el govern de la Generalitat pot establir una quota mínima d'exhibició de pel·lícules en català o subtitulades al català". L'aplicació d'aquest article, cas de ser aprovat, es farà de manera gradual, és a dir, no s'anirà a un 50% d'entrada de programació de cinema en català, es farà atenent criteris sociolingüístics, en el sentit que es posaran en la primera línia de prioritat les poblacions on les condicions sociolingüístiques garanteixen que hi haurà una resposta per part de la població si es passa cinema en català; dit d'una altra manera, Girona o Vilanova seran poblacions on segurament es pactarà que hi hagi cinema en català, mentre que Cornellà o l'Hospitalet quedaran per a més endavant. Insisteixo en el que deia primer: el desplegament d'aquest article, si és que queda així, es farà conjuntament amb el sector, com tots els exhibidors saben perquè ja s'ha realitzat, després de la filtració que hi va haver del text, una roda d'entrevistes prou completa, prou clara i prou precisa.

Passo a la tercera pregunta: mesures que s'haurien d'establir per tal que la producció autòctona tingués continuïtat a la cartellera. Es clau el paper del sector empresarial, que té el seu negoci situat en aquest terreny -tant la distribució com l'exhibició-, per canviar la situació que hi ha hagut fins ara. Quant a la segona part d'aquesta pregunta, les subvencions són un instrument evident per tal de canviar la dinàmica seguida fins avui. El marc legal també és un instrument decisiu per intentar canviar aquesta situació de dèficit de català que hi havia en aquest sector amb molta diferència dels altres que conformen l'espai de les indústries culturals.

JOAQUIM ROMAGUERA:

[En nom de la Fundació Institut del Cinema Català, he de dir que aquest és el primer acte que hem aconseguit portar a terme després de dos anys d'estar treballant amb moltes dificultats en aquesta fundació. Fins ara hem anat fent una sèrie d'activitats, primer d'assentament de l'entitat i, després, d'explicar el projecte de la nostra fundació. La primeres entitats que es va interessar per alguns dels nostres projectes van ser les organitzadores d'aquests debats. Es l'inici d'una relació que esperem que es pugui repetir pensant en el centenari del cinema i altres idees que tenim sobre la taula. En nom del Patronat vull donar les gràcies als organitzadors d'aquests debats per haver estat els primers a fer-nos cas. Excusa l'absència del President, Jordi Feliu, i subratlla la presència del Director, Josep Maria Forn]

Llibertat de mercat?

Entrant en el tema i fent una lectura global de les preguntes formulades, respondré en funció d'una estratègia i d'una sèrie d'idees, d'arguments o de provocacions per suscitar el debat. Alguns encara no saben que en el comerç qui decideix és el consumidor, com deia no fa gaire un eslògan publicitari conegut. Jo em pregunto, com decideix el públic?, com pot influir en l'oferta del comerciant? El públic tria a partir d'allò que se li dóna, no d'allò que hi ha en cinema arreu del món. Quantes cinematografies no arriben mai a les nostres pantalles? Què se li dóna a triar al públic d'Agramunt o d'Organyà? Quants films catalans i doblats o subtitulats en català no han estat programats mai a Cervera o a Banyoles? Per tant, quan es parla de llibertat de mercat, o de fer el que a hom li ve de gust amb la pròpia empresa, sigui del sector que sigui, que no s'apel·li més al gust o a la llibertat del públic a l'hora de triar, perquè això és una fal·làcia de granit.

Reivindicació

Eren moltíssimes les persones i moltes les institucions i federacions, grups polítics i sindicals, etc. que recolzàvem campanyes del tipus "català al cinema, cinema en català", llençada per l'entitat Crida a la Solidaritat, avui autodissolta, i continuem també éssent moltes les persones i associacions que avui recolzen la campanya "comencem a caminar pel cinema en català", que, des de fa un temps, ha llençat l'entitat Llengua Nacional. Una i altra han recollit l'esperit que sorgí del Congrés de Cultura Catalana, actuant amb gestos simbòlics, si voleu, però dirigint llurs clams i planys, primer, a l'administració catalana, després, als empresaris de qui depèn la producció i el comerç del cinema i, finalment, és clar, al públic consumidor. Tots plegats, cadascú des de les seves respectives responsabilitats política, productiva, mercantil, cívica, patriòtica, hem de treballar per tal que algun dia, doncs d'un procés es tracta, aqueixes campanyes ja no siguin necessàries, i a Catalunya i als països de parla comuna, tinguem normalitzat el sector cinematogràfic, si més no en el terreny lingüístic. Això vol dir que la fita, l'objectiu a assolir, no és altre que tot el cinema que s'escolti i es llegeixi en aquestes terres sigui en català, llevat de les obres parlades originalment en castellà.

Realitat actual

La realitat avui és que el català encara no és cosa de tots els consumidors de cinema en sales i de vídeos, pel que fa a decidir en quina llengua el volen llegir i escoltar. La cartellera i els video-clubs parlen quasi unànimement en castellà i alguns empresaris, probablement la majoria, diuen que les xifres els donen la raó, això és, que no en volen saber res o gairebé res de participar, també ells, en el procés gradual sense aturador de fer present el català als seus catàlegs, als seus cinemes, als seus establiments. S'ha avançat ben poc en aquest terreny. Continuen essent excepcionals els films i vídeos catalans o en català a les nostres cartelleres i vídeo-clubs, tant en el camp infantil -i aquí el que hi ha és encara gràcies a la tasca solitària i sense defallença de l'Associació Drac Màgic, Cavall Fort i Rialles- com a la resta dels camps. Hom pensava que, amb la televisió parlant en català cada dia i tothora des de Miramar, primer, i des de Sant Cugat del Vallès i Sant Joan Despí, després, sense oblidar-nos de les televisions municipals i d'altres, la gent s'habituarà a escoltar i a veure el cinema en català, amb la qual cosa les sales ja no es ressentirien a l'hora d'exhibir films catalans i en català. La realitat, altre cop, és tan aclaparadora que desmenteix aquell pressentiment de caràcter sociolingüístic. El peix de bell nou es mossega la cua. Si no hi ha en sales i vídeo-clubs una continuïtat d'exhibició i venda de títols catalans i en català, les excepcionalitats de la cartellera i del comerç no faran mai que es produeixi el tomb, que el públic s'habitui com a cosa normal i que els empresaris hi juguin a cor no vulguis, decidivament. Què falla? Un parell d'aspectes pel cap baix: l'ús i el consum quotidià preferent de la llengua pròpia de Catalunya per part dels seus habitants (al carrer, a la feina, al cinema, al vídeo-club, a la llibreria, al quiosc, etc.) i la legislació que, des de fa temps, ha demostrat que és insuficient, segurament massa impregnada d'espiritualisme i bones intencions; d'aquí que, deu anys més tard de l'aprovació pel ple del Parlament de Catalunya de la llei de normalització lingüística, ara s'intenti corregir-la i millorar-la.

Qui falla?

Quasibé tothom. Primer, el públic que no ha consumit prou ni ha defensat

gaire els títols de producció pròpia ni els que parlaven en català o hi anaven subtitulats.

Segon, els mitjans de comunicació, que han dedicat i dediquen més columnes, més minuts i més imatges a les coses de fora que a les de casa, i aquí cal posar dins del mateix sac els crítics, cronistes, ressenyadors, que actuen en general de magnífics propagandistes del cinema foraster, nord-americà en particular, i alhora signen papers en favor de l'excepció cultural del GATT. Mitjans i crítics que no paren d'oferir-nos cròniques de cinema del germà gran i obliden que hi ha altres cinemes que ens toquen molt més d'aprop i amb els quals ens interessaria molt més agermanar-nos, com els de la Unió Europea, per allò de fer més fàcil que els nostres productes es vegin allí i els seus vinguin aquí.

Tercer, els programadors culturals, com ara els cine-clubs, l'àmbit educatiu fins a l'universitari, els municipis quan inverteixen ens sessions de cinema, els casals culturals, centres cívics i ateneus quan programen films per als seus associats. La majoria falla estrepitosament i imperdonable. Lliures i independents com són, trien sovint programacions en castellà en lloc de fomentar el visionat de films catalans i en català, així com altres d'alt contingut artístic, cultural, polític, social, per als quals és preferible la versió original subtitulada abans que el doblatge.

Quart, la Generalitat de Catalunya que no destina prou recursos econòmics a la producció pròpia de curts i llargs metratges, al llançament i sosteniment publicitari dels títols catalans i en català, al doblatge i/o subtitulat de films estrangers que s'ho mereixin cinematogràficament i pels seus continguts, al sector vídeo perquè es trobi ben nodrit de cintes en català, etc.

Si hem arribat al gener del 94 amb una presència tan excepcional del català als cinemes i als vídeo-clubs, algunes coses haurem de fer entre tots perquè deixi de fallar tot allò que un servidor ha dit que fallava i perquè deixin de fallar els qui he assenyalat esquemàticament.

Mesures

1. Aprofitar-nos de l'excepció cultural, tant pel que fa a la llengua com als

productes comunitaris.

2. Aprofitar-nos àmpliament i estratègica de les recents normatives en cinematografia dictades pel Ministeri de Cultura.

3. Apamar una nova llei de normalització lingüística que afavoreixi clarament el procés de fer present el català als cinemes i vídeo-clubs d'aquest país i, de retruc, dels Països Catalans; i viceversa, és clar.

4. Establir un pla amb Televisió de Catalunya i, -per què no?- amb Televisió Espanyola a Catalunya sobre compra de drets d'antena, difusió del nostre cinema, ús dels doblatges i subtitulats en català ja fets pels vídeo-clubs, a l'hora de contractar a l'estranger títols i lots de films, etc.

5. Una política cinematogràfica catalana anys noranta, que abasti globalment i coordinada els aspectes lingüístic, cultural, patrimonial, educatiu, industrial, comercial en tota llur amplitud. I això a les envistes del centenari del cinema. Si ho demano és perquè no existeix. Està fallant un dels pilars bàsics que hauria de sustentar i animar el procés a què ens estem referint.

Acabo. A les clarors de la democràcia, la diputada catalana acabada d'estrenar com a tal, Anna Balletbó, va dir, amb rotunda convicció, en una de les primeres jornades que s'organitzaren sobre cinema a Catalunya, que, fins que no tinguem "porno" també en català, el nostre cinema no serà normal del tot pel que fa a la llengua a les pantalles. Molts es van posar a riure, però la veritat és que encara avui, quinze anys més tard, el normal és el castellà i l'excepcional el català.

PERE IGNASI FAGES:

Com a diagnòstic ideal, tot el que ha dit Joaquim Romaguera cadascú de nosaltres ho podria fer seu. Tal vegada es tracta d'un diagnòstic i d'uns remeis justament ideals que, des de la perspectiva d'un activista de la cultura com és ell, s'expliquen. Però potser no tenen prou en compte les reals dificultats, la duresa de la realitat sobre la qual, tant l'administració com els industrials i els que estem en aquestes feines, hem d'operar. La realitat costa molt de modificar. Fets meus el plantejament en un terreny ideal que fa

Joaquim Romaguera i el que ha dit el Cap del Servei de Normalització, voldria afegir-hi alguna puntualització.

Cinema de tercers països

A la primera pregunta: crec que efectivament la nova normativa obrirà el mercat a una major presència de la llengua, però hi ha algunes coses que potser no han quedat prou explicades. S'ha dit que el cinema dels tercers països -evitem l'eufemisme una vegada més: el cine nord-americà no se'n beneficiarà. Jo crec que sí que se'n beneficiarà. Hi ha un punt de la llei que diu que la llicència generada per una pel·lícula europea o de producció autòctona, a partir d'una determinada xifra de recaptació, sempre que s'exhibeixi en les dues llengües, es podrà aplicar a una pel·lícula que pot ser també de tercers països, amb la condició que aquesta pel·lícula també es dobli a la segona llengua oficial. Això tindrà una incidència. Potser no totes les llicències s'aplicaran a pel·lícules de tercers països, però un cert nombre s'ha d'esperar que sí. Crec que també té un efecte benèfic des del punt de vista quantitatiu.

Cinema infantil

Quant al cinema infantil i la limitació o la poca eficàcia que aquesta legislació pot tenir en aquest terreny i que afecta a persones que estan fent una feina meritòria: si la pel·lícula no és de tercer país també en sortirà beneficiada. La llei li permet beneficiar-se en una sèrie de qüestions. El problema era -això ho vam debatre ja en algun moment- que en el sector de producció i l'industrial, hi havia una qüestió de principis: no admetre que els avantatges de la pel·lícula infantil, de poder-se exhibir sense llicència, es poguessin aplicar a aquelles pel·lícules infantils que vénen de tercers països. En aquell cas parlàvem concretament de pel·lícules com "Aladino" o "La Bella i la Bèstia". Ens semblava un autèntic escarni que, pel·lícules considerades entre les més taquilleres de l'exhibició arreu del món, es poguessin beneficiar d'ajuts o de mecanismes d'estímul suplementaris. Ja van prou estimulades. Mai no hi hauria cap dificultat, en canvi, que el cinema infantil provinent de

paï sos amb una llarga tradició i, jo personalment penso també d'una millor qualitat que moltes de les produccions que vénen de la factoria Disney, se'n beneficiï n. Per tant, a la primera pregunta jo responc amb un sí.

Normalització i programació

Segona pregunta: com ens afavorirà el projecte de llei de normalització? He sentit avui a la ràdio del cotxe que comencem a tenir problemes. El Tribunal Suprem ja demana la intervenció del Tribunal Constitucional per retallar una vegada més allò que s'ha intentat legislar des de Catalunya. Nosaltres hem estat, en les qüestions que ens afectaven com industrials, absolutament al costat de les iniciatives del Departament de Cultura i de normalització lingüística. Teniu tot el nostre ajut i recolzament. Ens sembla indecent que es pretengui retallar una llei que considero globalment -potser hi ha aspectes que es podrien discutir des d'un o altre sector- prou prudent.

Sorgiran problemes amb els industrials. Quan parlo d'industrials, em referixo als exhibidors. No per mala voluntat. La presència aquí d'alguns d'ells que, a més, han provat amb la seva trajectòria que estaven interessats i prou estimulats per defensar el cinema català i en català, ho demostra. Però malaurament els exhibidors d'aquest país no programen les seves sales. Les sales, en aquest moment, amb excepcions -no vull molestar ni ferir ningú- vénen programades des de les multinacionals. Aquest és el problema que va més enllà de la normalització lingüística, del cinema català, del cinema espanyol i del cinema europeu. Estem vivint una situació de colonització radical i, a més, salvatge. No té ni la decència de pensar que s'ha de respectar una quota en el país on s'està operant. Una altra cosa és que els obliguem, si podem, a respectar-la. Els problemes hi seran, les reticències vindran i farà falta molt de tacte a l'hora de discutir i negociar, prudència a l'hora d'aplicar sancions i un esforç pedagògic, per part de l'administració, i cívica, per part dels industrials afectats. Els problemes no es resoldran si la necessitat de l'ús social del català no augmenta i no és la pròpia ciutadania la que exigeix cada vegada més una presència del català a les pantalles.

Producció catalana

Anem al punt tres: quines mesures s'haurien d'establir? A part de les previstes als diferents textos i d'algunes que estan a la vista de tothom... potser cal distingir dos aspectes. Parlem de la producció autòctona, que és en definitiva el tema que a mi m'afecta més. Aquí potser tindríem una petita discussió sobre on posem l'accent els uns i els altres. Des de Normalització Lingüística potser poseu l'accent en la major presència del cinema en català, i nosaltres (és la meua obligació), els productors i creatius del cinema, hem de posar l'èmfasi, sense voler limitar la vostra acció, en la presència d'una cinematografia pròpia, que sigui expressió cultural d'una determinada col·lectivitat. La qüestió de la llengua és important. Però, a més, volem que en el màxim possible de casos es tracti de cine fet aquí, creat aquí, imaginat aquí, consumit aquí. Són dues qüestions diferents.

Mesures

Voldria parlar d'una que no sé si està prevista en les futures accions de govern. Ja en parlàvem l'any 76 i 77 i a l'època del Congrés de Cultura Catalana. Era una situació en què ja s'estava veient el tancament de sales rurals i no tant rurals, de poblacions prou importants que s'han quedat aquests 10-12 darrers anys sense sala d'exhibició. El fenomen es veia venir. En aquell moment uns quants vam parlar de la necessitat que, en els llocs on la iniciativa privada abandonés el terreny de l'exhibició cinematogràfica i només en aquests llocs i mai en termes de competència, es municipalitzessin cines o es nacionalitzessin si calia -la paraula no em fa por-. Avui, en la feina que s'està fent en xarxes de teatres, a vegades es pensa a fer sales polivalents. Seria molt important mantenir aquestes sales obertes en les poblacions que han perdut tota possibilitat d'una exhibició cinematogràfica regular. Aquesta és una mesura concreta en què s'hauria de pensar des dels poders públics i sobretot des de la pròpia activitat dels municipis i de les comarques.

MIQUEL RENU:

Vinc amb l'ànima una mica encongida perquè en el moment que estem parlant de temes de progrés i d'avenç en el procés de normalització, sembla

que se'ns discuteix allò que és més indispensable: el pa i la sal.²

Iniciativa privada i acció pública

Gabriel Planella us ha parlat de quina és la nostra política. Voldria afegir que moltes vegades s'ha plantejat com un enfrontament entre la producció pròpia, la creació, per una part, i el doblatge, per una altra part. Es una qüestió lògica perquè els recursos sempre són els mateixos i, quan hem d'aplicar recursos, que ja són prou escassos, sobre un camp i sobre un altre, ens discutim. He de manifestar que hi ha hagut sempre una voluntat claríssima, per part del Departament de Cultura i de la Direcció General de Política Lingüística, d'entendre'ns. Hi ha hagut una total col·laboració en defensa del real decret llei per part dels productors en tot el que feia referència al doblatge, a quotes de pantalla favorables a l'exhibició de cinema doblat, subtitulat en català i de producció pròpia. Cal casar aquesta doble voluntat de fer possible una producció pròpia de qualitat en català i un cinema en català, doblat o subtitulat. Aquest és l'intent i la voluntat que compartim tots els d'aquest món del cinema en què nosaltres som una mica sobrevinguts. La nostra política, bàsicament i inicialment, ha consistit, durant aquests tres primers anys, a fer possible que l'experiència, ja iniciada abans, de doblar pel·lícules al català anés endavant. Ho hem fet aplicant-hi recursos econòmics, convencent les distribuïdores que era possible que funcionés el cinema català i subtitulat en català. Això no ha estat d'entrada difícil perquè hi havia un convenciment per part de les distribuïdores que el cinema en català era possible. TV3 havia estat una bona experiència, havia doblat milers de pel·lícules. Es un fet real. Les dificultats han sorgit quan s'ha hagut d'aplicar tot això en el teixit de les empreses d'exhibició a Catalunya. De vegades la incomprensió no ha estat tant a fora com a dintre mateix. També he de dir en honor a la veritat que no ha estat per part de tothom, sinó d'algunes persones més que no pas d'altres. Això ha dificultat la iniciativa que d'entrada hauria pogut tenir un desplegament molt més gran, sobretot pensant que els clients de les distribuïdores són els exhibidors i, per tant,

² **El vespre del Debat es feu pública la notícia que el Tribunal Suprem havia demanat providències sobre la Llei de Normalització Lingüística de Catalunya abans de decidir si la sotmetia al Tribunal Constitucional**

l'opinió i l'interès que pot tenir el que es vehicula des dels exhibidors fins als distribuïdors és paraula important, és la paraula de relació del client amb el subministrador. D'aquí que hi ha hagut una inicial acceptació del doblatge en català per part de les distribuïdores, però només d'algunes pel·lícules, no de totes, preferentment aquelles que tenen un caràcter més cultural, que passen per sales d'aforament petit, més que no pas les més comercials i de major audiència. Aquesta opinió ha pesat en tot el projecte. Projecte que ha donat un resultat: ara tenim més de 30 pel·lícules doblades o subtitulades al català, n'hauríem volgut moltes més, n'hauríem pogut fer moltes més, però han estat les que han estat. Si hem de continuar d'aquesta manera el resultat pot ser més satisfactori, dependrà de les voluntats, de les incidències, de les reculades o dels avenços que es poden donar, però sempre és un procés limitat, difícil, al qual s'han d'aplicar molts recursos. Així anirem. Pot ser que hi hagi un any que en tinguem quinze, un altre vint. Però no hi ha un avenç que pugui ser important. Hi ha hagut iniciatives molt importants. La Mostra d'Hivern que s'ha fet ha significat entrar de cop en vuit pel·lícules. S'ha demostrat que això era possible, que funcionava. Coses com aquestes poden significar uns passos més grans però no en el que és l'enfoc decisiu.

Legislació

En aquesta fuga a moltes veus que és el procés de normalització lingüística, vam veure que calia no tan sols actuar per la via de la subvenció, de la sensibilització, sinó també per la de la reglamentació. Hi ha moments en què s'imposa una veu sobre aquesta fuga. Però calia coordinar aquestes veus. Amb el reial decret-llei vam obtenir l'oportunitat d'intervenir-hi, cosa que ha tingut ja alguns efectes favorables, que ens poden permetre, ja en aquest moment, que les pel·lícules comunitàries siguin doblades al català per obtenir les llicències, que l'exhibició del cinema en català es vegi afavorida també en aquest sentit. D'altra banda, esperem que les esmenes que hem demanat s'incorporin en aquest projecte. Això ens podria afavorir encara més en permetre'ns l'accés, no només a les pel·lícules comunitàries, sinó també a les de tercers països que són objecte de la segona concessió. Podria significar un pas endavant molt important, la taca d'oli s'estendria ràpidament. Passaríem de les vint que pots fer en un any a les cent-cinquanta o dues centes: cinquanta o setanta comunitàries més les altres. Estem en aquesta confiança. Però la confiança normativa avui no la tinc gaire clara quan se'ns

impugna el que ja fa deu anys que estem fent i aplicant en temes que no són nous, sinó tant vells com l'ensenyament.

En el marc de la reforma de la llei de normalització contemplàvem també el doblatge, en el sentit de veure com podríem igualar l'exhibició de cinema doblat en català amb la seva versió castellana. Aquest màxim per a nosaltres no era res més que equiparar, no fèiem anar el gronxador més enllà, el deixàvem just al mig. L'actualització preveia que s'hi poguessin aplicar sancions en cas que això no es complís. És evident que les sancions no es poden aplicar mai fins que hi ha oferta. Si no hi ha una oferta de cinema en català no es pot sancionar ningú. Per tant, ningú no ha de tenir por. Es quan hi ha una oferta que es pot dir "vostès facin el que han de fer". Vaig parlar amb els exhibidors. Primer hi va haver un cert aldarull quan es va produir la filtració. Però crec que tothom va entendre clarament que els governs han de tenir capacitat per a fer complir la normativa. Però evidentment això no es pot fer fins que no haguem possibilitat l'oferta. En segon lloc, cal tenir present que la dificultat sociolingüística no és única, sinó que és plural. No és el mateix passar una pel·lícula a Mataró, a Granollers, a Santa Coloma, a Girona, a Olot o Lleida. Són situacions absolutament diferents. Per tant hem de gradualitzar l'aplicació. Mai no s'ha imposat, en el marc de la llei del 83, cap cosa d'una manera radical, sempre s'ha fet amb gradualitat. Hi ha garantia que les coses aniran d'aquesta manera. D'altra banda, les dificultats no són sols territorials, sinó dels equipaments. No és el mateix la qualitat d'un cinema multisala i la d'un que no ho és. El desplegament reglamentari de la norma hauria d'atendre, amb la participació dels exhibidors, aquesta realitat.

Aquest és el marc que ens donàvem nosaltres. Si el reial decret-llei és reformat de la manera que esperem, tant sols caldria dir "miri, les sancions seran aquelles que s'han d'aplicar a tot l'estat, que en el cas de Catalunya tindran aquesta aplicació concreta". Aquesta ha estat la política que estem seguint i que continuarem. Aquest any continuarem promocionant produccions comunitàries perquè volem que les pel·lícules que es doblen al català tinguin audiència. El nostre compromís és fer la promoció d'aquests films, no el doblatge. Fins que no s'incorpori l'esmena que fa referència a les pel·lícules de tercers països, continuarem fent el doblatge dels films americans perquè ens interessa que es vegi també aquest cinema que té molta audiència, com en té el comunitari, quan els productes són de qualitat.

La promoció de les pel·lícules comunitàries queda garantida per la nostra voluntat i pel nostre pressupost, petit però real, com també el doblatge d'unes quantes pel·lícules de tercers, a l'expectativa de l'orientació que vagi prenent tot el tema del reial decret i de reforma de la llei de normalització lingüística.

INTERVENCIONS

JOSEP MARIA FORN:

Poder, quotes de pantalla

La nova normativa afavorirà la presència de la llengua catalana al cinema de Catalunya. Un altre tema és què passarà a la resta de Països Catalans.

La primera consideració a fer és que tot això ve en un moment en què hi ha un decret-llei de l'estat espanyol. Sempre és el poder el qui acaba fent, possibilitant. Per què el nostre cinema no té una presència més important a les nostres sales? Per la manca d'un estat. És una primera consideració que no podem perdre mai de vista. En el moment en què el poder es mou hi haurà una major presència de cinema català.

Hi ha una cosa no aclarida suficientment: la possibilitat de modificar les quotes de pantalla segons com quedi redactada la nova normativa en el sentit que les pel·lícules que es passin doblades al català tinguin un altre tractament. Això també pot obrir joc. És una possibilitat que no s'ha esmentat des de les ponències.

Competència plena

Després de donar una resposta afirmativa a les tres preguntes del debat, faré un parell de consideracions sobre la tercera. Quines mesures s'haurien d'establir? Primer es parla de la producció autòctona. És la que personalment més m'importa. Però hi ha una qüestió bàsica. L'estatut parla de competències plenes en el camp de la cultura. Seria lògic, doncs, que la Generalitat en aquest moment tingués competència plena en el cinema. Però això no és així. Té una competència plena teòrica, la que l'hi dona l'estatut. Però no té la disponibilitat dels fons. Malauradament el que mana sempre

són els diners, els fons de protecció, de promoció, tots els fons que maneja l'Instituto de Cinematografía y de las Artes Visuales de Madrid. Aquí no n'arriba res o, en tot cas, el que arriba és per concessió graciosa de l'institut en subvencionar determinats projectes catalans. És un punt irrenunciable. En aquest moment s'estan donant les circumstàncies polítiques que permeten o que haurien de permetre que es produís ja d'una vegada el traspàs de cinema. L'estat espanyol no ha traspassat el cinema a la Generalitat de Catalunya. Aquest traspàs s'hauria de fer. Si no es produeix en aquesta legislatura, ho tenim molt malament. Per tant, des de la base hem d'apressar la Generalitat, els negociadors de les comissions mixtes perquè, d'una vegada, es facin efectius tots els traspassos de cinema. Vull remarcar que, en aquest moment i d'una manera global, la professió, és a dir, productors, directors, tècnics, actors, tothom recolza aquesta iniciativa. Malgrat la diversitat de posicions, matisos, i fins algunes reticències, globalment tot el sector demana que aquestes transferències siguin fetes a la Generalitat.

Una distribució d'obra per a Catalunya

Una altra consideració, adreçada a Normalització Lingüística. Malauradament estem veient que els esforços que feu moltes vegades es tradueixen amb unes programacions que fan que la pel·lícula en llengua castellana vagi al cinema més important i les còpies en català van a cines més petits, més minoritaris. Això crea una altra vegada una imatge del català com a llengua de segona fila. S'hi ha de posar remei. Les quantitats que esteu emprant, els pressupostos anuals per al doblatge de les pel·lícules i per a la seva promoció possiblement permetin la intervenció -jo no diria l'establiment d'una distribució d'obra catalana-, amb poder dintre d'alguna de les distribucions catalanes per centralitzar tot això i perquè aquesta distribució d'obra adquireixi els drets de la pel·lícula per a Catalunya. Fa uns quants anys això potser era impossible. Avui potser és factible. Les xifres que esteu manejant ho permetrien. També permetrien incidir sobre un fet ja esmentat: malauradament cada vegada més són les "majors" americanes, sobretot a les poblacions importants però també en altres, les que programen. Una distribució d'obra d'aquí, amb el recolzament del govern de la Generalitat i amb l'adquisició dels drets per a tot Catalunya, possiblement podria permetre que les pel·lícules es passessin només en català. Aquesta és l'assignatura pendent. Mentre no es faci l'experiència de passar una pel·lícula

comunitària, de tercers països o americana íntegrament en català, no es podran mai rebatre les xifres que dona la distribució i l'exhibició que diuen que passar-la en català representa pèrdua d'espectadors. Estic convençut que això no és cert. L'exemple el tenim concretament en les projeccions de TV3. Això no ho podrem rebatre mai fins que es pugui dir: tal pel·lícula - "El petit Buda", estrenada ahir- només s'ha passat en català, i les xifres són aquestes.

VICTÒRIA VILA:

Una sentència del tribunal de Luxemburg

Voldria preguntar a la taula sobre la sentència del tribunal de Luxemburg del 4 de maig del 93, que podria modificar tot aquest plantejament. Ningú no en parla. El tribunal de Luxemburg va dictar una sentència en què s'afirmava que aquí es contravenien les lleis existents, que era una discriminació que s'haguessin de comprar llicències de doblatge per a pel·lícules de tercers països. Això deu haver anat, suposo, als tribunals d'aquí que ja sabem que són lents.

ESTEVE RIAMBAU:

Doblatges

Jo he d'estar en contra del doblatge. En els models de referència, tantes vegades invocats en relació a diverses similituds amb el cinema català, no hi ha doblatge sinó pel·lícules en versió original subtitulada en un idioma o en diversos idiomes. És el cas, per exemple, de Bèlgica, Suïssa o Luxemburg.

Preguntes

S'ha pensat, per part de l'administració, en quina mesura l'aplicació de la normativa del Ministerio de Cultura pot modificar la quota de pantalla

actual a l'estat espanyol en general, i a Catalunya en particular? Es a dir, sobre la proporció grosso modo de 80% de pel·lícules de procedència nordamericana, 10% de procedència europea i 10% de procedència espanyola, molt inferior en el cas de la producció catalana, en quina mesura la normativa modificaria, en un sentit o en un altre, aquestes proporcions, no en quant al factor idiomàtic sinó a la procedència real de la producció de les pel·lícules?

Una altra pregunta es refereix al matís cinema en català/cinema català. M'ha estranyat que els productors no hi insistissin més. La quota de pantalla en relació a la normalització lingüística serà la mateixa per a la pel·lícula en català que per a la pel·lícula catalana?

MIQUEL RENU:

Traspàs de fons

Estic totalment d'acord amb el traspàs dels fons del cinema. Aquesta és la voluntat del Departament de Cultura. No sóc jo qui se n'ocupa directament, però expresso la voluntat del Departament. Ara és una ocasió important, una ocasió d'or, per aconseguir-ho.

Quotes d'exhibició

La nostra esmena no fa únicament referència a les llicències de doblatge -que la pel·lícula del tercer país, objecte de la segona llicència de doblatge, sigui també doblada al català, sinó també a una major incidència en la quota de pantalla que és de 3 a 1 i de 4 a 1; en canvi, a fora seria de 2 a 1 i de 3 a 1, és a dir, que tindria més avantatge l'exhibidor català que el de Sòria, per dir-ho així, pensant en pel·lícules doblades al català. La proposta anava en aquest doble sentit. Esperem que vagi endavant.

Sales

Realment moltes vegades les pel·lícules en català es passen en sales d'aforament petit, sobretot a Barcelona. No és el cas de Girona i en general fora de Barcelona. A Barcelona i el seu interland, pel que es veu, hi ha una voluntat clara de considerar el producte català com a marginal. De vegades hi ha altres acords entre els distribuïdors i exhibidors que porten aquí. Ara no hi vull entrar perquè tothom pot arribar a entendre l'intrínsec del negoci. Això s'hauria de regular. L'experiència és encara molt incipient, però ho hem de fer.

Distribuïdors de cinema en català

Es una gran idea, millor que no pas la d'establir punts d'exhibició singulars. Una distribuïdora té un altre sentit, però hi ha problemes: primer perquè a la Direcció General de Política Lingüística arriba un moment en què ja no sé què estem fent, estem fent de tot. "Deus ex machina". Una cosa impressionant. Hem propiciat l'existència d'una distribuïdora de vídeo, perquè amb el vídeo passava el mateix. La Magrana ho està fent. Hi ha hagut una iniciativa privada que ha volgut participar-hi i ho hem pogut tirar endavant. Una distribuïdora de cinema en català té unes dificultats molt més grans que en el cas del vídeo, tot i que encara hi ha resistències per part de les distribuïdores de vídeo. Aquest és un problema que té la Magrana: el producte infantil es pot distribuïr bé, però hi ha cases comercials que no ho acaben d'acceptar. Encara costa. El mateix problema el tindria una distribuïdora de cinema català amb les grans distribuïdores. Es una gran idea, però amb moltes dificultats. Potser el millor fora que una distribuïdora catalana ja existent i amb una certa incidència i capacitat pogués assumir aquesta tasca, la fes seva; possiblement seria la millor manera. Malgrat tot, s'escaparien moltes pel·lícules, sobretot de les grans distribuïdores.

Diners

No és cap misteri. Depèn de l'any, però oscil·len al voltant d'uns seixanta milions de pessetes el que en aquest moment hi estem esmerçant. El cost de

doblatge és important. Una pel·lícula costa entre dos milions i mig i tres milions de pessetes. A part hi ha despeses de promoció, que no són en metàl·lic sinó en espècie, en el sentit que aprofitem els recursos que tenim amb TV3 o a través d'altres mitjans de comunicació, però és una promoció real. Si s'hagués d'imputar la promoció de les pel·lícules valdria molts milions de pessetes. Per mi fora millor idea entrar directament al mercat a partir de la distribució. El tema del doblatge ja seria competència de la distribuidora. Fer-ho només en català, segur, però també té una certa dificultat. Hauria de ser que algú amb gran capacitat d'iniciativa pogués entrar en aquesta idea.

JOSEP M. FORN:

Distribuidora

La premsa d'avui diu que la ministra Albor parla de cent milions de pessetes per a una distribuidora d'abast nacional espanyol. La creació d'una distribuidora és una idea molt complexa i molt difícil. Ja he dit que a mi personalment no m'agrada. No m'agradaria que la DGPL creés una distribuidora, prefereixo la intervenció a través d'una distribuidora.

PERE IGNASI FAGES:

Drets

Em sembla excel·lent la idea d'en Josep Maria però efectivament les dificultats són immenses. Hi ha algun territori a Europa, per exemple Suïssa, on quan es venen els drets per França es venen també per la Suïssa francòfona i el distribuïdor que els compra per Alemanya els compra per la Suïssa de llengua germànica. És clar, és una situació molt diferent de la nostra. Avui, la pràctica del tipus de contractes i del tipus d'estructura del mercat europeu no permeten de veure-ho com un objectiu a curt termini. Altra cosa és que fos bo.

La sentència de Luxemburg

De moment no s'aplica. Cal que hi hagi tot un procediment de transposició de la decisió judicial. En el cas de la directiva de la televisió sense fronteres -que no és una sentència sinó una legislació comunitària-, portem més de tres anys que aquesta transposició s'hauria d'haver fet. L'estat espanyol ha estat denunciat i posat en situació de demora davant dels tribunals i de les instàncies europees, justament a instància nostra. Abans d'arribar a una situació de condemna, finalment el ministre del ram ha decidit córrer una mica i, després de tres anys, tenim un esborrany que tal vegada el mes que ve serà llei. De tota manera en aquesta llei es preveu una gradualitat d'aplicació de cinc anys. Des de l'acte jurídic de Brussel·les fins que s'arribi a aplicar amb una certa eficàcia, hauran passat vuit anys. Quant a la sentència de Luxemburg, si passen vuit anys, com que justament el decret llei només contempla la vigència del sistema de quotes i del sistema de llicències per a cinc anys, doncs qui dia passa any empeny i abans s'acabarà la vigència del que estem fent ara que no l'amenaça de la sentència a què al·ludeixes.

El cinema autòcton

Estem en un moment crucial i en una oportunitat que no podem perdre. Tots aquests anys la reclamació de la transferència dels fons, (com sempre hem dit en els nostres documents, en compliment estricte del que diu l'estatut, que les plenes competències corresponen al govern de la Generalitat en matèria de cultura, i el cinema forma part d'aquesta matèria), no s'ha escoltat mai, només hem arribat a acords més o menys funcionals a l'època d'algun director general d'una certa bona voluntat com Méndez Leite o Almaseda. Des de fa dos anys aquesta bona voluntat no s'ha manifestat. Al revés, s'ha mostrat una hostilitat permanent -hem de dir les coses pel seu nom-, per al cinema que fem nosaltres. En aquest moment, i gràcies potser a una situació política innovadora, hi ha una possibilitat que s'acceleri aquest traspàs dels fons -que no hauria de ser traspàs de fons només sinó d'una quota de tot el mecanisme d'intervenció financera i no financera de l'ICAA (premis a la qualitat, ajudes a guions, filmoteca i moltes altres coses). Nosaltres, potser amb massa educació i prudència, estem només plantejant com a qüestió essencial el traspàs d'ajuda. D'una part dels fons d'ajuda,

perquè parlem de l'ajuda selectiva i no de l'automàtica. En el fons estem pagant un excés de prudència, tant de l'administració catalana com de nosaltres mateixos. Hem buscat, i jo sóc el primer d'acusar-me'n, solucions excessivament possibilistes. Passa, però, que hem arribat a un punt on aquest possibilisme ja no és rendible perquè, a més, aquelles quotes migrades que havíem anat aconseguint s'han anat rebaixant des de Madrid. Hem passat d'un 30% de quotes del sistema d'ajudes a un 17,58% que vam tenir l'any passat. Quan el Director General de l'ICAA diu que no és el 17% sinó el 26%, menteix perquè està afegint a aquest percentatge del 17,58% vuitanta milions aplicats a la pel·lícula "Maratón" que, a més, se li acaben de treure per incompliment dels acords amb el Ministeri. Volen considerar "Maratón" com a pel·lícula catalana i no ho és. És el 17,58% i qui digui el contrari menteix. Ho dic així perquè potser hem de començar a fer una mica l'enfadat, tant l'administració com nosaltres. Val a dir que en aquest moment hi ha molt bona sintonia entre els organismes professionals i l'administració. En el Grup Parlamentari ens consta que el senyor Miquel Roca està fent esforços importants per obtenir, encara que aquest any sigui per un sistema de conveni i per al futur a través d'un mecanisme de transferència de fons, el que nosaltres demanem que és just i està d'acord amb l'estatut. No demanem res que no sigui legal i correcte. La situació és dura. Si el senyor Reniu està preocupat per aquesta agressió, nosaltres estem preocupats pel to que trobem a Madrid, on encara l'altre dia un company nostre que va assistir a una reunió pel centenari del cinema, el subsecretari del Ministeri li va dir "es que parece que estáis olvidando que la capital del estado es ésta y desde aquí se decide lo que se ha de hacer". La batalla no està guanyada i serà encara molt dura.

GABRIEL PLANELLA:

Distribuir dora

Es evident que la posada en marxa d'una distribuir dora seria una operació complexa, però possible i factible. Aquesta distribuir dora incidiria positivament en la presència de més cinema en català a la cartellera i a la

programació normal, però no resoldria la qüestió, tal com està passant en el tema de vídeos. En vídeo la distribució era el punt fluix. Però en cinema la distribució, utilitzant llenguatge de planificació estratègica, no és el punt fluix. En cinema aquest és l'exhibició. Ara en tenim un bon exemple a Barcelona: el "Little Buda" s'estrena demà en versió castellana als cinemes Novetats (75 mm.), Bosque i Pelayo (més petit) i en versió catalana al Lauren. Per què això? No per un problema del distribuïdor, és per voluntat aliena al distribuïdor, és per un problema de l'exhibidor. Això passa de manera contínua. Des del Departament intentem resoldre-ho, però és molt difícil.

JOAQUIM ROMAGUERA:

Paï sos catalans

La qüestió dels Paï sos Catalans l'he introduït da molt a consciència, no pas com a provocació, perquè encara acabarem perdent la vergonya o, al contrari, la virtut, de dir Paï sos Catalans, que és una cosa que sembla que s'està perdent. És una qüestió de racionalització de la inversió d'aquestes pel·lícules, del país que siguin però començant per les catalanes: que puguin ser vistes en terres de la mateixa parla comuna. Aquí és on hi ha d'haver un acord polític amb els empresaris per tal que aquests productes puguin ser exhibits a les Illes, al País Valencià, a Andorra, etc. Hi ha hagut algun cas d'un productor o director que ha aconseguit, per una via sempre picaresca i no massa normal, aconseguir que a València o a Mallorca s'estrenés alguna cosa. Però això és excepcional. La qüestió és política. Racionalitzar i aprofitar les inversions i treure més partit de les produccions. No únicament del cine propi, sinó també del doblat. Les pel·lícules que s'han pogut doblar o subtitular en català són productes que hem de suposar que a Alcoi també es poden veure. I viceversa amb les valencianes.

FRANCESC BELLMUNT:

Doblatge i producció pròpia

[La primera part d'aquesta intervenció no ha quedat enregistrada]

El fet denunciat fa un moment que les pel·lícules estrangeres doblades al català acaben en un cinema menor que les espanyoles, a mi em fa veure que en la producció com en tot potser ha arribat el moment de ser una mica més durs respecte de Madrid. Però també de ser una mica durs amb nosaltres mateixos. La filosofia general que es respira en el país és de normalització grandiloqüent -i no em refereixo ara a la normalització lingüística-, de la mateixa manera que de vegades els productors, els distribuïdors i els exhibidors també parlen d'una manera grandiloqüent, tothom parla d'una manera grandiloqüent. Uns en nom dels americans que representen, d'altres com a productors que són... Sempre estem parlant d'una manera impostada. La realitat industrial i cultural de la indústria cinematogràfica de Catalunya és bastant més petita del que tots semblen aparentar. Bertolucci és de fora encara que parli català a la seva pel·lícula. Tot doblatge és una impostura. La impostura d'aquell disc de la Cinquetti i el Fontana quan cantaven "Il Mondo" en català i que donava molt de gust, em sembla que ja s'ha acabat. Som prou grans i hi ha prou llibertat per assumir que som no un país gran sinó un país mitjà. Tampoc som un país petit, Andorra és un país petit, nosaltres som un país mitjà com Dinamarca, Suècia, Noruega... Per què no ens posem a la nostra mida i deixem d'anar de puntetes i fer veure que som molt alts, que som John Wayne i mentim? Nosaltres som aquestes pel·lícules que fem, que de moment no són ni bones ni dolentes sinó una cosa també mitjana. La pretensió seria trencar el motlle d'una vegada i dir: els distribuïdors que hi ha estan espanyolitzats? doncs fem-ne de nous; els exhibidors estan espanyolitzats? fem-ne de nous; els directors estan espanyolitzats? nous; i tot nou. No hi ha altre remei. Els que ja estiguem catalanitzats i no tinguem problemes amb aquest tema des de fa molts anys, treballem conjuntament i no ens deixem frenar més per aquells a qui s'ha de comprar cada gest de catalanitat. És que ja està bé! A mi em sap greu que es gastin tanta pela amb això. Potser aquests directors que ara comencen i que no són gaire bons encara, amb aquesta pela que ens gastem en doblar pel·lícules estrangeres, podrien fer més cine i potser acabarien sent bons, podríem exportar i potser serien els suecs que voldrien doblar a la seva llengua una pel·lícula catalana.

F V :

inversions en el doblatge en català. Desgraciadament això de m
utòpic. S'hi ha de pensar, evidentment, però és absolutament utòpic. Fa
cantant la "Rosó" i el van fer fora, el van fer callar. De "Casablanca" es va
cià. Però fou feta a Barcelona per actors i actrius de
bé. L'únic valencià de debò era el que feia de Humphry Bogart. Aquesta és
ació cultural pot venir per
Actualment estem una mica com Espanya i Sudamèrica respecte a la qüestió

NRIC RATACÓS

Sóc exhibidor de cine,
els exhibidors. A les preguntes formulades per al debat hi ha una
pregunta) parla de cine, el projecte de normalització lingüística (se
pregunta) parla de normalització. Això són peres amb pomes, dues coses
aprofitat el viatge per introduir en aquesta llei del Ministeri de Cultura de
normalització lingüística. Però aleshores es
arguments esgrimits a propòsit de la llei del Ministeri de Cultura era que
uè
perquè les pel·lícules espanyoles estiguin en igualtat de condicions, i resulta

puguem. Això no lliga, és una contradicció.

Els exhibidors són el punt feble o flux, s'ha dit. Sí que ho són. Però és que estem a la trinxera, a primera línia. El distribuïdor és l'estat major, nosaltres rebem els trets de debò. Rebem quan ve l'espectador i diu: "es en catalán, esta película?" i no entra. Jo ho he sentit això. A aquest nostre país hi ha una realitat sociològica que vostès coneixen prou millor que jo. Jo sóc un botiguer, l'experiència que tinc és la de la porta de casa, els que m'entren els sento parlar en castellà o en català. En molts indrets de Catalunya un percentatge molt important de la gent que entra per la porta del cine parla castellà. És un fet. Sóc empresari de Girona i no tinc aquest problema, si és que és un problema. El senyor de l'Hospitalet constata que tots els seus clients o espectadors són castellans. És una realitat. A mi em diu: "al meu cine jo no sento parlar català, jo sento parlar castellà". Per més coses que impulsem, aquesta realitat no la canviarem. No estic d'acord que el mercat es pot conculcar, com algú ha dit. El mercat sempre mana. No ens doneu la culpa als exhibidors. Ens queixem perquè són els que rebem la queixa d'entrada. Els exhibidors hem de fer rendible el nostre negoci. Com a empresaris és la nostra primera obligació social per mantenir els llocs de treball, per guanyar-nos la vida i per fer bellugar el país. A més a més, hem de lluitar contra multinacionals poderosíssimes que configuren l'estructura del mercat, que m'obliguen i em condicionen a fer una sèrie de coses, hem de salvar el cine espanyol i, ara, hem de fer la normalització lingüística. Senyors, són massa coses per als empresaris!

ISONA PASSOLA:

Recuperació de sales

Ahir a Madrid un dels temes que van treure els valencians en una reunió de la Federació d'Associacions de Productors és que ells, des de la Generalitat, han recuperat cent sales d'entre les que s'havien anat tancant amb la crisi del cinema, cent sales que encara tenien projectors, d'una mitjana de 170 a 350 butaques cada una, per a la promoció del cine espanyol. Com que veig que la realitat és duríssima, que estrenar al Novedades en català es fa un sol dia i encara es fa el ridícul, trobo que si hi hagués la possibilitat, en un moment

que la gent torna a anar al cinema, de recuperar punts de sortida que s'han perdut, les institucions farien molt bé, atesa la situació de domini, per part de les multinacionals, dels punts de sortida importants de les ciutats. Començar a recuperar punts petits a comarques on potser el públic és molt més catalanoparlant. Potser es podria imitar aquesta alternativa dels valencians. Ells van comptar que, si s'agafava l'àrea catalana, es podria arribar a mil punts de sortida. No sé si és molt o poc. Tampoc no sé en què es basaven. Però ells en tenen cent, ja.

[aquí es produeix una discussió sobre xifres actuals i passades de sales de cinema a Catalunya i al conjunt de l'estat]

ENRIC GRATACÓS:

Una anècdota

Fa dos o tres anys va venir un company, un exhibidor, i va dir-me que tenia problemes de programació, a veure si podíem fer una col·laboració. Tenia un local en una població veïna a la meua. Li vaig demanar quina recaptació tenia i em digué: jo faig cine el diumenge a la tarda i faig 6.000 o 7.000 pessetes de recaptació. Dic: però com pots fer cine així? Diu: la meua dona està a la taquilla, jo faig de porter, només pago el sou de l'operador, el local és meu, no pago lloguer i tinc una martingala amb pel·lícules a 3.000 pessetes. No hi perdo calés. Jo a aquell senyor li vaig recomanar que en aquell cine que era propietat seva hi posés palla, que el fes servir de magatzem de palla, que guanyaria més diners.

JOSEP M. LÓPEZ LLAVÍ:

Penetració comercial del vídeo en català

Donaré, ja que s'ha demanat des de la taula, una primera impressió sobre els resultats d'unes accions inicials de penetració comercial del vídeo en català fetes la temporada passada de Nadal-Reis. Xifres encara no n'hi ha. Però es pot deduir que hi ha hagut un acolliment prou favorable als establiments. No

ha estat possible estendre l'operació a més d'uns 140 llocs a Catalunya Principat. L'entrada ha estat més fàcil als establiments reconegudament culturals, bàsicament llibreries, que als establiments més específicament dedicats al ram, és a dir, vídeo-clubs. Això com a norma general, però amb actituds bastant acollidores per part d'alguns vídeo-clubs. Sense afirmar, doncs, que els vídeo-clubs no hi són sensibles, es constata un grau d'acceptació diferent. Per altra banda, la normalització necessita que els productes catalans i en català arribin al mercat en més quantitat i en igualtat de condicions, preus i terminis que els castellans. Això no es pot aconseguir en quatre dies. No depèn només d'una empresa ni dels ajuts institucionals, sinó de les empreses que tenen el producte a les seves mans que, en bona part, són les cinc grans multinacionals. Elles volen o no volen, en darrer terme el producte és seu. En tercer lloc, es confirmaria la diferència de sensibilitat segons zones geogràfiques, però sense anar de blanc a negre. Ni Girona, Vic o Manresa estan a deu, ni Badalona a zero. A Badalona també hi ha oportunitats però en percentatges inferiors. A nivell de costos d'empresa, és molt més cara proporcionalment l'acció que es fa a Badalona que la de Girona perquè aquesta és més agraïda. Situar cinc punts de venda a Girona dona resultats més visibles i immediats que a Badalona. Una última cosa: hi ha una desproporció molt gran encara -i durarà força temps- entre la inversió institucional i la que faci una empresa que comença a treballar en aquest camp i els rendiments que s'en tregui. Es una tasca de penetració els resultats de la qual no es poden veure en mig any, a no ser que disposéssim d'unes quantitats força superiors a aquests seixanta milions de què s'ha parlat.

ISMAEL SISNIEGA:

Normalització lingüística

Sóc representant dels distribuïdors catalans i vull fer constar que recolzem plenament la normalització lingüística. Les experiències que tenim com a distribuïdors mostren que encara en manca molta, de normalització, a Catalunya. Hi ha zones de primera, com la de Girona, però la província de Barcelona i la mateixa ciutat de Barcelona presenten bastants problemes. Si anem a la província de Tarragona el nivell és molt baix. No és que sigui

zero, però es pot comptar per dècimes. Nosaltres tenim molt d'interès a portar pel·lícules en català, però per a qui les hem de portar? Es tracta d'un negoci, d'uns industrials que l'organitzen. El que volen és que la gent vagi a les sales, però s'ha d'ensenyar la gent a anar a veure cine en català, hàbit encara molt deficitari.

Els fons de Madrid

S'haurien de traspasar a Catalunya perquè hi ha un cine català bastant deficitari que, en comptes d'atreure gent, la n'aparta. Un cine faltat d'idees, de diners i d'altres coses no ajuda a incrementar els espectadors. L'espectador quan va al cine ha de pagar, ha de sortir de la comoditat de casa, veient TV3 o una altra televisió, ha d'aixecar-se de la butaca, anar al cine i pagar. La Generalitat ha de tenir recursos per aspirar a fer pel·lícules amb més qualitat i de més importància per crear un major interès entre el públic.

Les quotes de pantalla

Una altra cosa important i que que ens preocupa als distribuïdors catalans, és que estem a punt de desaparèixer. Per tal que els distribuïdors puguin tenir pel·lícules de país seus, els calen permisos d'importació. Això ens perjudica molt perquè els americans, que són els tercers país seus més importants, van absorbint tots els permisos d'importació. Això vol dir que les pel·lícules espanyoles i europees que poden tenir un cert interès, se les queden ells. Als distribuïdors independents, què els queda? No els queda res: pel·lícules sense interès. Morirem si se'ns obliga a una quota de distribució. La quota de pantalla ha d'existir per a un mercat europeu, però cal llibertat d'importació. Que els americans es dediquin a la seva feina, a portar pel·lícules americanes que és el que els interessa. Les pel·lícules europees i en especial les espanyoles no els interessen. Ho estem veient pel tractament que donen a les pel·lícules catalanes que s'han quedat. El que fan és anar a buscar el permís i res més. Els és igual la forma com s'explotin.

Distribuïdora catalana

Se n'ha parlat com d'una cosa molt complexa i difícil d'aconseguir. No és tan difícil perquè, si hi hagués llibertat d'importació, les associacions nacionals de distribuïdors independents, que encara existeixen -nosaltres formem part d'una d'elles-, podem portar les nostres pel·lícules i les de tercers països, pel·lícules europees. Totes aquestes pel·lícules, a Catalunya, es podrien exhibir en català perquè nosaltres seríem els primers a doblar-les.

JOAQUIM ROMAGUERA:

Dimensió política

La majoria dels problemes exposats per part dels ponents com dels assistents són de caràcter polític, demanen una política coherent en tots els aspectes del món cinematogràfic de Catalunya. Això no existeix. Fa la sensació que l'administració està repartida en el camp del cinema, que cadascú fa la guerra pel seu compte tot intentant fer-ho el millor possible. Però la dispersió és bastant negativa. Per tant, s'hauria de replantejar tota la política cinematogràfica en funció d'aquests nous paràmetres que estan apareixent: legislació, perspectiva de normalització lingüística, evidentment sempre amb l'eix de la llengua, perquè és l'horitzó al qual hem d'aspirar. Aquesta utopia -paraula que no ha sortit aquí i que ahir en Bertolucci va pronunciar moltes vegades- com altres utopies del país en què vivim, és la que jo he volgut manifestar clarament: que en aquest país el cine que s'exhibeixi sigui subtitulat o doblat o produït en català. Faig molt èmfasi en aquest aspecte perquè és un problema polític. La quota de militància o d'activisme individual i empresarial (Gratacós, Sisniega etc...) és bastant insignificant. Si hi ha aquesta política de consens i de col·laboració i de pactes (Girona o Vilanova sí, però l'Hospitalet el deixarem per més endavant quan és a l'Hospitalet on s'ha de començar a treballar) anirem sempre a allò que és més fàcil.

Un altre fet gravíssim és que l'any 94 ens trobem amb una televisió catalana i una televisió espanyola a Catalunya que ignoren pràcticament la col·laboració en la producció de cinema a Catalunya, curts i llargs metratges, en la incentivació amb guions i altres mitjans i que, en tot cas,

només se n'aprofita amb drets d'antena per tenir "más madera, que es la guerra". També és un tema polític de la nostra administració de posar sobre la taula la Televisió de Catalunya per tal que jugui molt, moltíssim, en la supervivència del cinema català i doblat o subtitulat al català.

GABRIEL PLANELLA:

Cinema català i cinema doblat al català

S'ha parlat de l'actualització de la llei de normalització lingüística. Tant el cinema doblat al català com el cinema en català tenen exactament el mateix interès per al procés de normalització lingüística. Per tant, l'article de la llei que s'està negociant que diu que, "com a mesura positiva de normalització en l'exhibició de pel·lícules en les sales comercials de Catalunya, el govern de la Generalitat pot establir una quota mínima d'exhibició en català o subtitulades en català", farà que hi hagi paritat entre cinema català i cinema en català.

INTERVENCIÓ NO IDENTIFICADA

Una pregunta: en el cas de l'existència d'una quota de pantalla per a pel·lícules exhibides en català, ocuparà la mateixa quota la segona part de "Parc Juràssic" que el "Monturiol II", per exemple?

GABRIEL PLANELLA:

La meua resposta és sí. En tot cas el senyor Renu ja hi afegirà el que cregui convenient.

Països catalans

Hi ha hagut més d'una experiència d'exhibició de pel·lícules doblades en català a altres terres de parla catalana. Ha passat a les Illes amb quatre o cinc

títols diferents i en més d'una població. En canvi, dissortadament, al País Valencià només ha passat en una. Les reaccions al País Valencià, però, no han estat gens negatives, de manera que és probable que això sigui un camí per entrar-hi i per tenir-lo en compte i per incidir-hi. Però és que, a més a més, hi ha relacions en aquests moments per intentar arribar a algun tipus de fórmula permanent.

PERE IGNASI FAGES:

Televisions i cinema a Catalunya

Encara que pugui sorprendre al personal, voldria puntualitzar una cosa que ha dit Joaquim Romaguera. Em sembla bé el seu plantejament utòpic, però creuria injust el que ha afirmat de TV3. Jo sóc el primer que em barallo amb TV3 perquè hi hagi més quota de cine català, més col.laboració perquè el conveni sigui millor, és la meva feina barallar-m'hi i de vegades amb prou duresa. És cert que si un mínim camí de normalització del cinema català s'ha posat en marxa té unes fites de principi. Una seria la Direcció General de Josep Maria Forn que va iniciar algunes coses... parlo d'una època ja d'una mínima normalitat, no dels seus antecedents com "La ciutat cremada" o "Companys" o algunes obres de Francesc Bellmunt que eren fets aï llats. Parlo d'una continuïtat de 8, 10, 12 o 14 pel·lícules per any. Això comença en un moment ben precís des de la Direcció General i també amb els primers acords que hi ha amb TV3. Nosaltres estem queixosos, pensem que TV3 viu molt d'esquena al cine català, però, malgrat tot, s'ha de dir que el cine català existeix en bona part gràcies a TV3. Dir el contrari seria injustícia. Cada dia ens hem de barallar perquè aquesta quota sigui millor i la col.laboració sigui més ampla. Però no vull deixar la impressió que TV3 ens ignora. No és així.

MIQUEL RENU:

Subvencions

S'ha explicat amb detall com està en aquest moment el percentatge de subvencions per a Catalunya del fons del Ministeri de Cultura. La fermesa dels productors facilita l'acció del govern en aquesta qüestió. Però, en referència als fons, també haurem de pensar una política que distingeixi la "res intensa" de la "res extensa", és a dir, insistir en la intensitat i en la qualitat del producte més que no pas en la seva dispersió. La dispersió es farà possible després de la qualitat del producte. Mai en aquest país havia estat tan fàcil escriure un llibre des del punt de vista del mercat. Ara, hi ha molts llibres dels quals només es difonen els exemplars corresponents al suport genèric, els que ens quedem la Generalitat. Els altres no es venen. No vull fer el mateix paral·lelisme amb el cinema. Però s'hi haurà d'aplicar una política que garanteixi la qualitat del producte perquè d'aquí se'n deriva la seva difusió.

Doblatge i producció pròpia

No penso que hi hagi cap mena d'enfrontament entre el doblatge i la producció pròpia perquè és més important aquesta darrera. Ho dic jo que m'ocupo del doblatge. És més transcendent per a la cultura catalana la producció pròpia en català. Des del punt de vista de la llengua potser ho és el doblatge perquè sovint les pel·lícules d'altres països doblades es veuen més, hi ha una extensió de l'ús. Però per a la cultura és més important la producció. Crec que això ho reflecteix la política de subvencions que es quantifica en centenars de milions de ptes. per a la producció, mentre al doblatge només se n'hi destina mig centenar. No hi ha cap mena d'enfrontament.

Exhibidors i normalització

Es veritat que els exhibidors són els botiguers del cinema. Però n'hi ha que són capaços de fer política, fins i tot més política lingüística que nosaltres.... La gradualitat en la política de normalització lingüística al cinema serà i és norma. Darrerament tenim una experiència que permet donar una guia exacta de quin és el capteniment dels ciutadans en aquest tema. Han funcionat millor en termes absoluts les pel·lícules que s'han estrenat en català a Girona que en altres llocs. Podem comparar el que ha passat amb la

pel·lícula en castellà en un altre lloc de similar conducta. És a dir, la pel·lícula ha funcionat igual en català que en castellà en termes absoluts. Depenia de quina versió es passava i de quin era el seu entorn. I en el cas de Santa Coloma i d'altres, la dificultat és una altra, però en el cas de Barcelona, que des del punt de vista sociolingüístic ens marca el nivell zero, aquí el producte pot funcionar igual en català que en castellà. Quan hem anat a negociar una pel·lícula ens ha dit "aquesta pel·lícula no funcionarà", han partit d'una absoluta desconfiança envers el producte. Doncs bé, aquest producte ha funcionat molt bé en català : "Tots els matins del món" "Indo-Xina" i d'altres. L'experiència ja la tenim. La conducta lingüística ja es pot concretar en termes clars de funcionament. Però és evident que no es tracta d'imposar res ni de cremar etapes, és un procés que s'ha d'aplicar amb absoluta i normal gradualitat.